

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

POLICHROMII NA TYNKACH GLIFOW OKIENNYCH
KORPUSU NAWĘWEGO
DZIAŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

WROCLAWSKI URZĄD
OCHRONY ZABYTEŁNOŚCI
DELEGATURA W WROCŁAWIU
KALISKA 12/13, 50-101 WROCŁAW
tel. 71 842 88 80 fax 71 842 88 80

Wzrost nr. 1
do decyzji
Nr. 483 z dnia 31.07.2023r.

Autor programu:
PIOTR WANAT

WROCŁAW, CZERWIEC 2023

DZIEŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

2115

1. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI

OBIEKT	Polichromie glifów okiennych korpusu nawowego
TECHNIKA ORYGINAŁU	Polichromia klejowa na tynku
AUTOR, DATOWANIE	po 1758 r.
NR REJESTRU ZABYTKÓW	507 z dnia 10.06.1983 r.
ADRES	Kościół p.w. św. Jadwigi Ul. Bolesława Chrobrego 7 57-200 Ząbkowice Śląskie
INWESTOR	Parafia p.w. św. Jadwigi Ul. Bolesława Chrobrego 7 57-200 Ząbkowice Śląskie
FAZA DOKUMENTACJI	PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
AUTORZY OPRACOWANIA	Piotr Wanat dypl. konserwator dzieł sztuki, nr dypl. 1821/95/UMK
DATA I MIEJSCE WYKONANIA	czerwiec 2023, Wrocław
ILOŚĆ STRON	5
LICZBA FOTOGRAFII	22

x 1/5

2. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest polichromia z dekoracją ornamentalną na tynkach glifów okiennych korpusu nawowego kościoła pw. św. Jadwigi w Ząbkowicach Śl. W związku z planowanymi pracami konserwatorskimi polichromii dokonano oceny stanu zachowania obiektu. Celem niniejszego opracowania jest określenie zakresu koniecznych prac konserwatorskich oraz opracowanie technologii i techniki ich wykonywania. Podstawą sformułowanych wniosków konserwatorskich i zaproponowanego postępowania były oględziny obiektu, których dokonano z poziomu posadzki.

3. OPIS OBIEKTU

Kościół parafialny pw. św. Jadwigi w Ząbkowicach Śląskich wzmiankowany w 1248 r. Obecny kościół barokowy wzniesiony w latach 1754-1758, restaurowany w drugiej połowie XIX w., remontowany w 1978 r. Orientowany, murowany, jednonawowy, z węższym prezbiterium, dwuprzęsłowym korpusem i emporą organową w części zachodniej, z wieżą od zachodu, z zakrystią od północy, kruchtą od południa, nakryty dachami dwuspadowymi i cebulastym hełmem z latarnią na wieży. Wnętrze przekrywa sklepienie kopulaste na gurtach spływających na przyściennie pilastry, ozdobione iluzjonistyczną polichromią wykonaną przez Johanna Michaela Steinera w 1758 r. Zachowało się w nim późnobarokowe wyposażenie z drugiej połowy XVIII w.

Dekoracja malarska glifów okiennych nawy wykonana w technice fresku, w formie płycin w malowanych iluzjonistycznie profilowanych obramieniach, na skrajach i w części środkowej zdobionych kartuszami z palmetami i kampanullami wplecionymi w ornament utworzony z przenikających się cęg i esownic. W kluczu, na podłuczcu, kartusz z analogiczną dekoracją. Wnętrze płycin malowane w kolorze ugrowym z ornamentami malowanymi *en grisaille* [?], podkreślonymi barwnym konturem [?]. Na styku z ramą okienną glif zwęża się i przechodzi w formę opaski (węgarka?) o przekroju prostokątnym, zdobioną różową marmoryzacją, ujętą w proste ramy z malowanymi wolutami u nasady łęku.

✓ 11

4. OCENA STANU ZACHOWANIA

Dekoracja malarska zachowała się w stanie złym. Zniszczenia spowodowane przede wszystkim wskutek działania wilgoci (m.in. sąsiedztwo okien), oraz w związku z występującymi spękaniem konstrukcyjnymi murów w górnej części ścian, w partii nadproży. Spękania nadproży w przęśle wschodnim korpusu naprawiane. Tynki także częściowo naprawiane różnymi zaprawami, zwłaszcza w sąsiedztwie i na styku ze ślusarką okienną. Warstwa malarska jest przybrudzona, silnie spudrowana, częściowo zatarta forma dekoracji; występują liczne uszkodzenia mechaniczne, przetarcia, miejscowo złuszcza się odspojone tynki. Częściowo wtórnie przemalowana oryginalna polichromia. Chociaż dekoracja nie zachowała się w pełnym zakresie, jej stosunkowo prosta forma z powtarzalnych motywów powoduje, iż w sposób wiarygodny możliwa jest jej rekonstrukcja w obrębie brakujących fragmentów.

5. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

5.1. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Generalnym założeniem jest poddanie polichromii kompleksowym pracom konserwatorskim i restauratorskim. Zostaną usunięte wtórne i niestaranne uzupełnienia tynku zaprawami cementowymi i przemalowania. Oryginalna dekoracja malarska zostanie oczyszczona z zabrudzeń i przemalowań, utrwalona, podklejona, wzmocnione i podklejone zostaną pierwotne tynki. Ubytki pierwotnej warstwy malarskiej zostaną uzupełnione metodą naśladowczą. W partiach zniszczonych lub niezachowanych dekoracja zostanie odtworzona poprzez punktowanie; będzie ono dostosowane estetycznie do fragmentów oryginalnych.

x 10

5.2. SZCZEGÓŁOWY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Delikatne oczyszczenie wstępne polichromii.
2. Wzmocnienie wstępne najbardziej osłabionych partii warstwy malarskiej roztworem żywicy Paraloid B 72.
3. Wykonanie inwentaryzacji stanu zachowania i odrysowanie na kalkach wzorów dekoracji ornamentальной.
4. Wykonanie prób na ścieralność i odporność na czynniki chemiczne warstwy malarskiej, co pozwoli na wybór właściwych środków czyszczących.
5. Doczyszczanie polichromii z warstw wtórnych, zanieczyszczeń, metodami mechanicznymi (skalpele, gąbki WISHAB itp.) i chemicznymi (środki wyselekcjonowane drogą prób).
6. Ponowne utrwalenie warstwy malarskiej roztworem żywicy Paraloid B 72.
7. Usunięcie wtórnych, niestarannych i szkodliwych (cementy) zapraw, ewentualne zabezpieczenie krawędzi tynku opaskami z zaprawy piaskowo-wapiennej.
8. Dezynfekcja partii skażonych biologicznie np. roztwór Aseptiny M, Biotin R.
9. Wzmocnienie silnie osłabionych tynków – Remmers KSE 100.
10. Podklejenie odspojień warstwy malarskiej dyspersją akrylową PRIMAL AC 33, iniekcja spęcherzonych tynków - zaprawy mineralne Ledan.
11. Uzupełnienie ubytków tynków - tynki piaskowo-wapienne, np. Keim Kalkputz.
12. Wykonanie kitów wapienno-piaskowych w miejscu ubytków i dostosowanie ich powierzchni do oryginału.
13. Położenie warstwy podbarwianej pobiałą wapiennej w miejscach uzupełnień.
14. Wykonanie punktowania scalającego oraz rekonstrukcja zniszczonych partii dekoracji malarskiej – Winacet R50 w metanolu, pigmenty historyczne.
15. Wykonanie opisowo-fotograficznej dokumentacji konserwatorskiej z przeprowadzonych prac

x 15

7. BIBLIOGRAFIA

1. J. Pilch, Leksykon zabytków architektury Dolnego Śląska, Warszawa 2005.
2. B. Nowak – Obelinda, Karta Ewidencyjna Zabytku, Wałbrzych 1994.

X 15